

Valodas barjera

Bērnu dārza vecākās grupas prātvēders, stiepdams kājās zeķbikses, ķircina otru: «Cik tu esi prasts — runā latgaliski, mūsu mājās visi runā latviski». Ļoti patīkami, bet, ieklausoties viņu izrunā, šermuļi skrien pār kauliem! Taču ne jau velti latviešu valodu iemācīšanās grūtību ziņā var likt līdzās

ar izplatītāko pasaulē — angļu valodu. Ja bērns no dzimšanas savā ģimenē dzird pareizu vidusdialektu — mūsu valsts valodu, tad viņam jau zemapziņā izveidojas tās klasiskais gramatiskais lietojums. Bez tā latviešu valoda nevar pastāvēt, zaudē krāsu, spožumu, izteiksmīgumu, poētiskumu.

Bet bērnu dārza mazaļiem, lasi: viņu vecākiem nav bijis laika līdz mielēm apgūt platā un šaurā «e» izrunu, kā latviski izsakāms diftons «ng» un kā izrunājami lietvārdi, kuru senākajās formās bijuši dubultlīdzskaņi, kur un kā veidojas pastāvošos vārdu intonācijas. Un tā tālāk un tā joprojām.

Izglītības ceļā visvairāk cieš tieši tie latgalieši, kuri jau bērnībā samīcātā ar cenšanos «latviskoties», kaunēšanos no latgaliešu valodas, un aplamu mācīšanos atdarināt to, kas nav vajadzīgs. Un pavisam cita lieta, kad jauns latgalietis, kurš labi zina savu mātes valodu, sāk runāt literārajā.

Mūsu uzdevums nav nolasīt lekciju par latgaliešu valodu, mēs gribam dot mājienu uz racionālu vienas valodas apgūšanu, nemot par pamatu tautu un valodu savstarpējās saiknes. Latgalietis, ja vien gribēs, literāri runās bez akcenta, kas viņu «nodod». Grūtāk ir valodas barjeru pārvarēt tiem cilvēkiem, kuriem mūsu valsts valoda nav iedzimta. Ilgus gadus ti-

ka kultivēts izteiciens: «Ja sarunā piedalās septiņi latvieši un viens krievs — jārūnā krieviski». Vai arī: «Latvietis, kurš sevi ciena, krieviski runā labāk nekā īstens krievs» (kas ļoti raksturīgi Latgalē). Tagad mūsu darba, lauku saimniecības vai pilsētas biedri pamatoti jautā: «Kā lai mēs iemācāmies latviski, ja jūs ar mums runājat tikai krieviski?».

JAUNAIS CEĻS

Agrofirma „Sorkonais Oktobris“ laikrosts

PANORĀMA

Domājot par saimniecisko aprēķinu

16. novembrī notika agrofirma «Sarkanais Oktobris» paplašināta kolhoza valdes sēde. Galvenais jautājums tajā — racionāla lopbarības izmantošana ziemāšanas periodā. Valdes priekšsēdētājs, agrofirma ģenerāldirektors Romualds Kavinskis informēja, ka šogad rupjās un sulīgās lopbarības sagādāts krietni vairāk nekā pērn. Labā graudaugu raža nodrošinās lopu racionāli arī pašražotu spēkbarību. Tomēr tas nenozīmē, ka lopbarības izlietošanā drīkstētu pieļaut neattaisnotu izšķērdību. Taču tādas bis-

zāk sakot, nekārtības draud gan lopbarības apgādātības pozitīvo prognozi līdz pavasarim pārvērst negatīvā, gan arī nevajadzīgi sadārdzināt piena pašizmaksu. Tāpēc valdes sēdē nolēma visu fermu kolektīvus mobilizēt uz maksimāli racionālu un saprātīgu sienu, skābsienu un pārējās lopbarības patēriņu.

Pilna saimnieciskā aprēķina ieviešana liek pārskatīt itin visu saimniecības nozaru un pasākumu rentabilitāti. Šajā sakarībā sēdē izskatīja eksperimentālās embriju transplantācijas ieviešanas darba rezultātus. Par tiem ziņoja veterinārārsts Jāzeps Sņepsts, kurš darbojās šajā jomā. Īsu, uz finansāliem aprēķiniem balstītu vērtējumu izteica agrofirma ģenerāldirektora vietnieks ekonomiskajos jautājumos Anatolijs Saban-

skis. Romualds Kavinskis rezumēja: — Izmēģinājuma izvērtēšanas perspektīvas ierobežo pleticīgās iegūto embriju izmantošanas iespējas. Republika jau ir viena ļoti iekārtota govju embriju transplantēšanas laboratorija — padomju saimniecībā «Tērvete», kas šobrīd pilnībā spēj apmierināt visas Latvijas, tai skaitā arī mūsu agrofirma pieprasījumus. Tāpēc nebūtu lietderīgi ieguldīt papildu līdzekļus šajā nozarē un eksperiments būtu pārtraucams. Pārējie valdes locekļi pievienojās tādām atzinumam.

Vēl sēdē pieskārs atskaites dokumentācijas precizitātes nodrošināšanai, kas arī ir būtiski svarīga pilna saimnieciskā aprēķina situācijā, kolhoznieku paju sistēmas izstrādāšanai un dažādiem kadru jautājumiem.

M. GEKISA

Kopā ar tiem tūkstošiem cilvēku, kuri šā gada 18. novembrī piedalījās manifestācijā sakarā ar Latvijas valstiskuma nodibināšanas

gadadienu, kas notika Rīgā, Komjaunatnes krastmalā, bija arī simti Preiļu rajona pārstāvju, kopā ar viņiem — liela grupa no

agrofirma «Sarkanais Oktobris».

ATTELOS: poļu kultūras biedrības un Līvānu pilsētas pārstāvji.

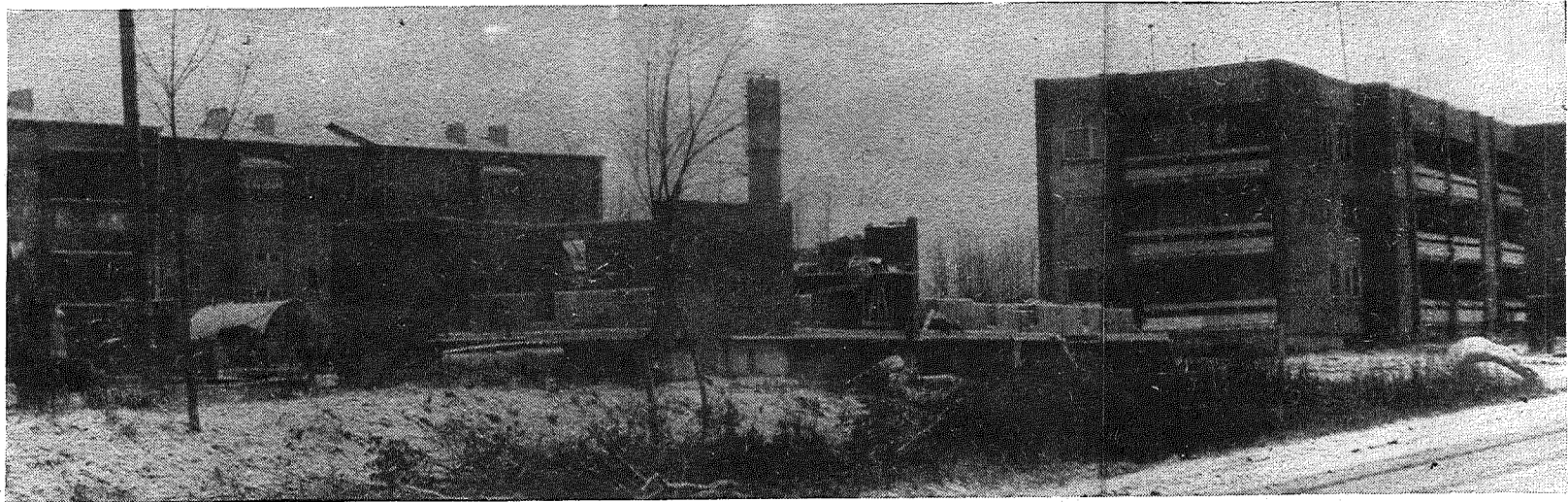
Labas kvalitātes produkcija

Ciētas rūpnīca pabeigusi kartupeļu pārstrādi.

Sogad notikušas ievērojamas pārmaiņas: pirmo reizi kartupeļus pārstrādei sāka piegādāt jaunsaimnieki. Ja salīdzinām individuālajās saimniecībās izaudzēto bumbuļu kvalitāti ar to, kāda ir lielsaimniecības, tad tās ievērojami atpaliek. Piemēram, nestandarta kartupeļu no zemnieku saimniecībām saņēmu ievērojami mazāk — piecas reizes. Ciētas saturs bija par 2 procentiem lielāks par vidējo.

Varbūt jaunsaimniecību krietni labāks darbs būs tas posms, kura mums tik ļoti trūkst lauksaimnieciskās ražošanas mehānismā.

V. NIKULINS, inženieris programētājs

Gadu no gada

Gadu no gada mainās Riebiņu ciemata izskats, pieaug apbūves platība — parādās aizvien jaunās viensētu tipa mājas, jauni daudzstāvu korpusi. Nesen te uz labiekārtotiem dzīvok-

liem pārcēlās 48 kolhoznieku ģimenes, bet, lūk, blakus top jau jauns daudzstāvu skaistulis nams. Agrofirma celtnieki strādā ražīgi, panāk augstu kvalitāti. Un tā pamazām Feimankas kreisajā krastā top viens no dzīvākajiem un interesantākajiem stūrīšiem ciematā.

ZEMNIEKA ROKASSPIEDIENS	VAKARĒSANA KOKLES PAVADIJUMA	BALKĀNU IESPAIDI
JSAUSAIMNIECIBAI PASĀ LAIKA	«NESTADARTA BERNA» TĒVS	IEKLAUSOTIES BERZU SALKĀS
TĀ PAIET TĀ PASAULES GODIBA?	TRESĀ PIEDZIMSANA	MONOLOGS PIE TIRGUS GALDIŅĀ
2. lappuse	3. lappuse	4. lappuse

Zemnieka rokasspiediens

— Labvakarl! Sasveicināties. Roka tulznaina, raupja; rokasspiediens ciēš, noteikts. Zemniekam nav vajadzīga vizītkarte. Jau iepazīstoties, pašu galveno par viņu pastāsta rokas — smagā darbā rūdītas, stipras, godīgas. Tas man iesaujas prātā, to vakar sarokoļoties ar Pēteri Veiguli, Nopelniem bagāto kolhoznieku, ilggadēju laukropi, tagad pensionāru.

Esmu atrāvusi viņu no darba — jānoliek malā pīt sāktais grozs, un viņš gatavs uz klausīt mani cienpilnā mierā un uzmanībā. Bet es vēl nespēju novērst acis no glītā, vienmērīgā klūgu raksta. Kāda vārds neizteicama pievilcība ir katram rūpīgi darītam darbam — vienai, vai tas būtu uzarts lauks, nodāts cimdus vai nopīts grozs! Un cilvēku, kurš prot tā strādāt, arī gribas saukt par mākslinieku.

Ar groziem tad arī sākam sarunu par vēl vienu darba mūžu, kas nebeigsies tikmēr, kamēr vien klausīs rokas un kājas. Es uzziņu, kad vislabāk savākt klūdziņas, kā tās atbrīvot no mizas, kādu krāsu tās iegūst sutinot... Kad tā paklauses un pakatīties, liekas — pišana ir pats vienkāršākais un vieglākais darbs. Taču pieredze jau sen iemācījusi: ja kaut ko sākam darīt paši, visi kādu laiku strēķi esam kā pirmzemnieki, kurš nekādi nespēj novilkt taisni pat vienu nieka stripiņu. Vairāk jāpēc Pēterim Veigulim tā arī vēl nav Latvijas Kultūras fonda rajona nodaļas iecerēto mācekļu. Vecs amats aizies aizmirstībā...

Man atkal jādomā par tehnikas divējādo ietekmi uz cilvēku. Atvieglo darbu — jā, tas labi, bet padara vīrus kūrākus, pašu rokas neveiklākas, dažādiem darbiem mazsvarīgākas. Manuprāt, tā nav nejausība, ka sievietes, kas pie mums ar tehniku parasti saistītas mazāk, labāk pārņem vecvecmāmiņu prasmes un tikumus — adīšanu, tamborēšanu, kaut gan arī taču vajag mācīties, gatava māksla no gaisa rokās neviņam nekrīt.

Dzīve viss nāk ar darbu.

rodas no darba — to Pēteris Veigulis var apstiprināt arī ar savu mūžu. Viss tas ritējis tepat uz šīs zemes, Sprindžu sādža, ja neskaita tos dažus kara gadus...

Arī Pētera Veigula bērni necik tālu no šīs zemes nav aizgājuši — tepat, Preiļos strādā. Veigulim ir jau arī deviņi mazbērni. Mūsu laikiem bagāti vecvecāki. Kas zina, varbūt dūšīgais sārtvaids mazdēliņš, kas nupat pārnācis no bērnu dārza, izaudzājs nolems atkal klūt par zemnieku šajā sētā, tāpat kā viņa vectēvs.

Jā, tieši tā man Pēteri Veiguli cilvēki iepriekš bija raksturojuši pāris vārdos: kārtīgs zemnieks, Sejenes lauku biogrāfijas ārēji līdzinās viena otrai. Te dzimuši, auguši, savā vai kaimiņu sādžā atraduši dzīves draugu, te uzcēlušies mājas, izaudzinājuši bērnu un izlaidušies tos tuvākā vai tālākā pasaulē, sagaida mūža nogali lielākā vai mazākā pārticībā... Un arī dzīves robežšķirtnes visiem vienā. Latvijas republikas laiki — pārcešanās no «sašņorētājam» sādžam uz viensētām, kur pat desmit hektāri, kā Veigulim, likās ilgots plašums. Laikmetu grieži ikvienam izraisīja savus pārdzīvojumus. Tad karš — dažāds un vienlīdz naidīgs visiem. Pēteri Veiguli mobilizēja vācu armijā, taču viņš ātri tika gūstā — Latgales zemniekam nebija nekādas dedzības cīnīties par Lielvācijas mērķiem. Visa zeme ap karagūstekņu nometni bija noēsta melna, pēdējā saknīte izraknāta. Diez vai viņš būtu izvilcis dzīvību, ja nesagādājis tā, ka virtuvē par šēpavāri strādāja latvieti. Uzzinājis, ka gūstekņu vidū starp vāciešiem ir pāris tautiešu, viņa atvēlēja tiem pārpalikumus.

1947. gadā Pēteris Veigulis atgriezās dzimtajos Sprindžos.

Nākamais lielais dzīves pagrieziena punkts — kolhoza gadi. Arī te Riebiņu puses laudim ir sava, visiem vienāda laika skaitīšana. Vienkārši viņi to izsaka šādi: pirms Kavinska un Kavinska laikā.

— Sākumā jau bija tā

gūtāk, — lēnprātīgi stāsta mājastēvs.

Bet ar šādu vispiedošanu nespēj samierināties mājastēvs, aizsvilstas un iejaucas sarunā:

— Garš gan bija tas sākums — deviņi gadi. Nekā par darbu nesaņemām, bojātu maizi reiz ledeva, izcepām — visi slimī palikām!

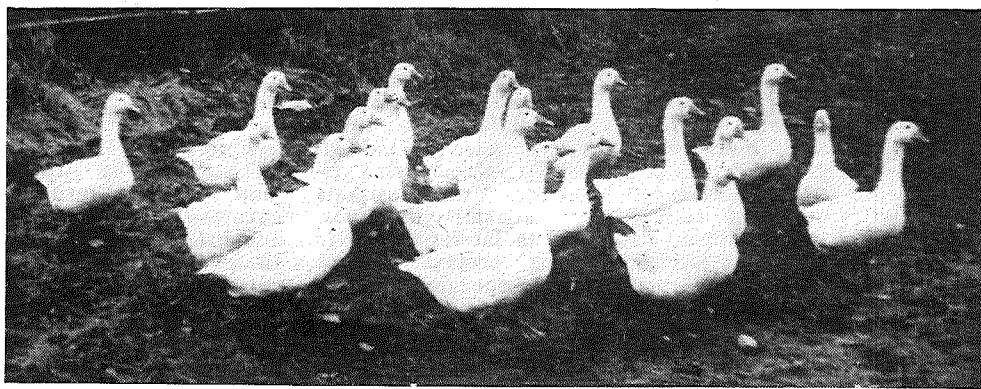
— Jā, tā jau bija gan, — piekrīt saimnieks. — Es tajā pēdējā gadā, pirms Kaļiņa kolhoza pievienojuma «Sarkanajam Oktobrim», biju izstrādājis 900 darbadienas, bet uz darbadienu iznāca tikai viena kapeika. Visa gada peļņa — deviņi rubļi — varat iedomāties! Bet pie Kavinska jau pirmajā gadā saņemām veselu rubli uz dienu. Simt reizes vairāk.

Lūk, šīs uzskatāmās dzīves augšupejas dēļ, šīs pirmās lielās un veiksmīgās kolhoza darba pārbūves dēļ visos vecajos zemniekos nesatricināma ir viņu ilggadējā valdes priekšdēdāja autoritāte. Viņi uzticas Romualda Kavinska saimnieka ķēriem, organizatora talantam un ekonomista tālredzībai. Tagad atkal kolhoza ceļā sācējiem ir par ko ar viņu būt mierā. No Kavinska nācis ierosinājums atjaunot sociālo taisnīgumu, katram kolhozniekam aprēķināt pašu, lai arī pensionāriem — cilvēkiem, uz kuru ieguldītās mantas un darba kolhozs balstījies savos grūtajos gados, paliktu kopsaimnieka tiesības arī tad, kad aktīvā darba dzīve beigsies. Lai viņiem nav jākonstatē kā Pēterim Veigulim:

— Kamēr esi spēcīgs, vari strādāt, visi tevi pazīst, cel cepuri, atceras. Bet kad spēka vairs nav, nevienam gar tevi nav daļas...

Tā viņš man atbildēja, kad jautāju, kādu tad galveno atziņu guvis par dzīvi savā grūtajā mūžā. Skumja atziņa. Bez pārmetuma izteikta, tā tomēr ir rūgts pārmetums mums — tiem, kas paši vēl ejam un skrejām, un varam. Bet kādreiz pienāks arī mūsu pelēkais nevarēšanas laiks. Un dots devējam atdosies...

L. LAUCE

Neņemamies apgalvot, kas labāk piederētos katrai jaunsaimniecībai, to lai izspriež katrs pats, bet laikam gan tās rota varētu būt kupls sīko mājlopu un putnu skaits. Tas taču ir tradicionāli, ka zemnieku kūti vienmēr bija vairākas aitu mātes ar bagātiem metieniem, ja ne paši, tad viņmāju kaimiņi prata gērēt aitu ādas un šūt lielus kažokus. Starp citu, Rēzeknes rajona kolhoza «Lenina karogs» vadītāji domā par plašu aitu gē-

Jaunsaimniecībai pašā laikā

rēšanaš ceha iekārtošanu. Ja tas notiks, būs izredzes tikt pie laba kažoka daudzumiem.

Bez putniem saimniecība nav iedomājama. Gribs pavisam nopietni apgalvot, ka zemnieka saimniecības vizītkarte ir tā,

cik dažādu sugu putnu redz pagalmā. Vistas iespējamas lielākā šķirņu bagātībā, tītari, baltās un muskuspīles, pat fazāni un citi. Bet pēdējā laikā reta parādība ir zosis, kas tāpat ir neatņemama lauku sētas sastāvdaļa. Tas ir lielisks cepetis.

Zīmju valoda

(Nobeigums. Sākums 45. numurā.)

Jumja zīme ir sakrustotas vārpas, kas simbolizē auglību. Mārtiņa zīme — divi sakrustoti galvi. Austras koku tautā sauc arī par svēto koku. Jāņa zīme tēlota arī kā trīsstūris, kuram pāri stabs — kā Līgo vakara Jāņuguns...

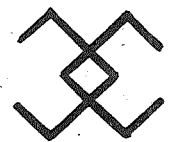
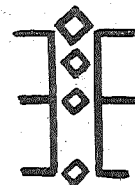
Par katru šo zīmi var stāstīt daudz, citēt tautasdziesmas un citu latviešu simtiem gadus vecu folkloru, kas, kur par to vēstīts. Par katru zīmi būtu jāstāsta atsevišķi, jāizskaidro tās nozīme un saistība ar

citām. Un tomēr, ja jūs mēģināsit izlasīt kas rakstīts Lielvārdes jostā, jums, tāpat kā pētniekam, atklāsies daudz nezināma. Latviešu tautas zīmes slēpj vēl daudz neatklātā.

So zīmju nozīme ir:
18. Māras zeme
19. Māras ūdeni
20. Māras trīsstūris
21. Jumja zīme
22. Dubultjūmis
23. Ūsina zīme
24. Putns.

Silvija BEREZOVSKA,

Preiļu novadpētniecības muzeja darbiniece

Tā paiet tā pasaules godība?

Varbūt kādreiz parādīsies kādas savas ziedu laikos izskatījās četras ievērojamākās kulta celtnes Preiļos, bet pašlaik no arhitektoniski interesantās pareizticīgo baznīcas pāri palikuši tikai šie vārti — tās vietā katrā ziņā bija jāuzceļ slīmnīca. It kā Preiļos trūktu neizmantojamas zemes. Šī drupu kau-dze ir tas, kas palicis pāri no luterticīgo baznīcinā-

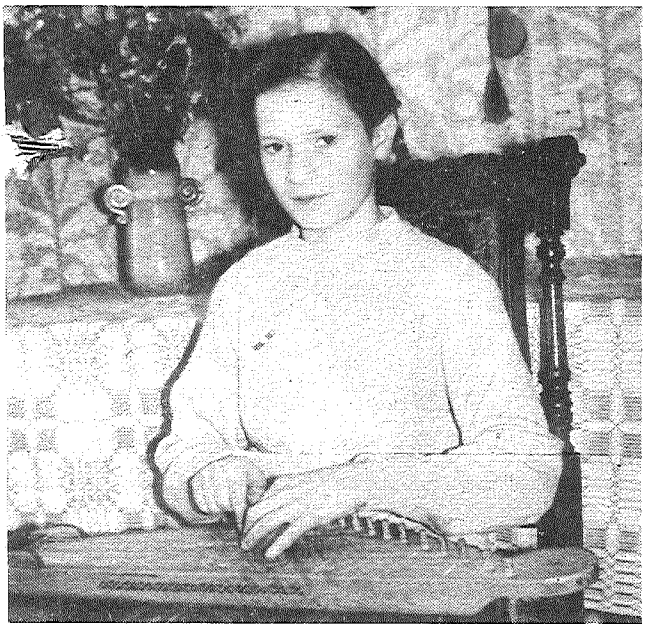
kas ilgi kalpoja pat par kinoteātri un sporta skolu. Celot jauno sporta skolu, to nojauc. Ebreju sinagogā gadiem ilgi bija kafetīna un ēdnīca, kur dienas nogalē tirgojās ar reibinošiem dzērieniem, tagad tur ir noliktavas. Katoļu baznīcai «pielipinātie» veikali rāda «racionāli» apbūvēto tirgus laukumu četru ceļu krustojumā.

Jaunais Ceļš

1989. gada 25. novembrī

JAUNRADES LAPPUSĪTE

Vakarēšana kokles pavadījumā

Netālu no Varakļānu stacijas ir viensēta. Svešniekam tā šķiet gluži tāda pat, kā simtiem citu Latgalē, kur vēl dzīvo laudis. Taču apkaimes iemītnieki uz to noraugās savādāk. Visi jau bija pieraduši pie pussagruvušā grausta, kur kādreiz Pētera Zepa mājā bija pirmā kolhoza kantoris Madžulu sādžā, kad kādā dienā te ieradās Donāts Vucins ar ģimeni. Un visu izmainīja līdz nepazīšanai. Viņš sāka strādāt par zīmēšanas un darbmācības skolotāju Dekšāru devingadīgajā skolā, viņa — Astrida Zeimule — par vecāko pionieru vadītāju, bet meitina Marika mācās 5. klasē. Kā tas parasts, var ienācēju vietējiem gribas uzzināt, kas un no kurienes. Izrādījās, ka līdz aizšanai pensijā 26 gadus nostrādājis kriminālizmeklēšanā (Dzintras Sešo aprakstu grāmata «Dzīves vienādojums»), ka viņam šķiras visi darbi. Ar talantiem apveltītas arī abas dāiļā dzimuma pārstāves — Astrida brīvajā laikā auž tautiskās jostas, bet mazā Marika — muzicē.

Pa dienu visa ģimene ir skolā, dara katrs savu darbu, bet vakarā atkal ir kopā mājās. Kad izdarīts, kas nu kuro, reizi vāja dzīgs sēta, katrs no viņiem aiziet uz savu lemloto stūrīti un paliek divatā ar nodarbošanos.

Zīmēšana ar Donātu Vucinu iet kopā jau no bērnības, tomēr to viņš paturējis kā vaļasprieku, nevis pārvērtis par galveno profesiju. Strādājis daudz, guvis arī atzīstamus panākumus, kopā ar skolēniem bijis Vissavienības grafikas skates laureāts. Izmēģina roku citās lomās, piemēram, izgatavoja A. Sprūdža bareljeju metālā, kas tagad ir pie viņa mājas vārtiņiem, bet laikam vismīļākā viņam ir kokļu darināšana. Vienkārši iekārtotajā savā darba istabā D. Vucins prot izgatavot tādus brīnumus, kuri patiešām, kā vēsta legenda, dzied cilvēka balsi. Gatavo galvenokārt Latgales kokles ar spārnu, pa retam arī kādu Kurzemes mazo. Tās aizceļojušas uz daudzām pilsētām, arī Priekšiem. No septiņām līdz divpadsmit stīgām, ko viņš uzstiepj savam brīnumbernam, var izvilināt visdažādākās melodijas mažora tonkārtā. Donāta Vucina kokles ir individuālas — kā cilvēki, katra ar savu balsi un dvēseli. Spēlētāja rokās tās var skumt un var

gavilēt. Meistaram, kad darbs ir pabeigts, pašam patīk izmēģināt skanējumu, un bieži vien no pirkstu apakšas izlokās gluži nedzirdēta melodija.

Marika mājās ir tā lielākā un atzītākā spēlētāja. Būtu vēl dažas tādas meitenes ciematā, varētu izveidoties jauks ansamblītis. Pirmais viņas koklēšanas skolotājs bijis pats meistars, tad mācījis Valdis Muktupāvels, un nu meitenes repertuārā ir ap diviem desmitiem latviešu un latgališu tautas dziesmu, tajā skaitā arī dažas ar A. Sprūdža vārdiem. Vēl viņa ļoti zīmē un arī mācās no māmiņas to brīnumu, ko sauc par jostu aušanu.

Stellītēs, pie kurām strādā Astrida Zeimule, top viens no sarežģītākajiem lietišķās mākslas veidiem — Lielvārdes josta. Lai ieaustu visus rakstus, kādiem jābūt, jostai tad jāklūst piecus metrus gara! Pēc speciāla pasūtījuma viņa darinājusi Jēkabpils novada jostas deju kolektīvam, tumši zilās ar sarkanu celiņu pa vidu un baltiem ornamentiem rotātās Rēzeknes jostas un citas. Katrai ir savs jaukums, pievilcība, un katra prasā rūpīgu darbu.

Skolā A. Zeimule bez pionieru vadītājas pienākumiem aizrautīgi strādā darbmācībā — meitenēm māca adīšanu, aušanu, mājturību

Izaust jostu, izgatavot kokli... Bet tam jābūt stingri atbilstošām tradicionālajiem kanoniem, tautas garam. Kā patiesi mākslinieki viņi klusībā un sapspringti strādā pie tā, lai ne par mata tiesu nenovirzītos no jau atklātā, cītiem meistariem iedibinātā, izveidotā.

Gariē ziēmas vakari ir pašā zehītā, ilgi logos deg gaisma viensētā Madžulos.

Norūpējušies un klusi, savu radošo domu pārņemti, strādā Donāts un Astrida, skolas darbus gatavo Marika. Kad tie ir galā, meitene panem kokli, graciozi pieskaras stīgām un mājīgajā istabā ieplūst dziesminās «Rāmi, lēnām...» skanās, koklei piebalso viņa ar savu balsi. Abu vecāku sejas izlīdzinās rūpestu rievās, tam pāri pārvirmo smaids un arī viņiem gribas piebalstot šai vienkāršajai melodijai...

A. MEZMALIS
AUTORA foto

Pieņemts lēmums par pieminekļa, kurš iegūvis «Latgolas Moras» nosaukumu, atjaunošanu 1990. — 1992. gados Rēzeknē. Pēc lūdzānīša skulptora Leona Tomašicka projekta to izveidoja Kārlis Zāle. Atklāšanas svinības notika 1939. gada 8. septembrī, 1940. gada 5.—6. novembra naktī nogāzts un varmācīgi iznīcināts, 1942. gada 20. augustā no jauna atklāts, 1950. gada jūnijā vēlreiz nogāzts.

VIENOTI
LATVIJAI

„Nestandarta bērna“ tēvs

Vīzija

Vladimirs Levi. Vēl nav bijis izdevības ar viņu iepazīties, bet liekas, ka pazīstu jau sen. Vismaz ar pirmo latviski iztulkoto grāmatīņu, jo man ir palaimējies strādāt kopā ar tulkotāju. Vladimirs bieži atsūta vēstules, pa kādam pilnīgi negaidītam dzejoli-

tim. Negaidītam tādējādi, ka viņa vārsmas ļoti zināmu faktu pasniedz pilnīgi jaunā gaismā. Un negaidītu arī tālab, ka autors tik ļoti iemilējies krievu valodā un tik ļoti ar savu dzirdi uztver šīs valodas muzikalitāti, ka lasot tik kams prieks, ieļūst sirdī. Esmu mēģinājis dažu labu rindiņu pārcelt latviski, izbaudījis, cik tas ir grūts darbs.

Viņš nav tikai vārdu komponists, mūsu Imants Ziedonis, bet arī psihologs,

dvēseļu ārsts. Bet varbūt arī cirka mākslinieks, kurš mīl žonglēt ar vārdiem, bet tos nenomet zemē — saudzīgi noliek vietā.

Vladimirs Levi kopvilcienos, koptēzēs parādās ar pirmo teikumu ko uztic papīram. Es redzu, cik ilgi viņš sēž pie tukšās lapas, garīgi un fiziski nogrimis apcerē. Tad nāk frāze, otrs, trešais... Tikai viņam vienam zināms, vai viegli, vai smagi, bet uz papīra tās savirknējās rotājigi,

„LASOT LAULIBU SLUDINĀJUMUS.

...Jā, un mēs, vieglu dzīvi jutuši... savaldzinātiē kas bijuši, ļauj, Dievs, lai atceros... Jā, es tuvojos...

Kas gan mums liek, spītējot acīmredzamam, spalvas zaudēt, solidumu savā maldū liktenī.

Gadījumam, radniecību lūgties kā pirmam satiktam?

Vai nebūtu labāk iet Mēnesi engēt plaviņā brīvā, kamēr aizņemta nav? Tur rāsā putniņš dzied.

dumjš engelis, gaididams spārniņus cilā, rau...».

Jūtu saudzētāja titulu es viņam nevaru dot, vientulības sloga sapratējs un atbalstītājs arī nav. Kaut gan vientulība, atteikšanās no daudz kā tāda, kas cītiem nav saprotams, viņam nav sveša. Un šajās vārsnās, kas manas kolēģes krājumu papildinājušas nesen, Vladimirs Levi prāto: «Tajā pasaulē, kur jauns neesi, ne vecis, dvēsele māpa ieies istā laikā. Izdegs līdz galam, izdziedās svece, beigs liesmiņa deju maigu.

Cik ēnu līdzī tu lokās, našū, kam spriedums mūžībā tiekies, bet laiks, kā fakirs maskas dedzina rokās, sejām liek augumā stiepties.

dzied uguns gaišredzes saprātā, par to, ka liktenis trāpīs merķi, bet aiz loga zied ceriņi nebrātā un jūras vilņu ērkulī...».

Viņš, kurš laidis pasaule «Nestandarta bērnu», vai pats pakļaujams standarti-zācijai. GOSTam?

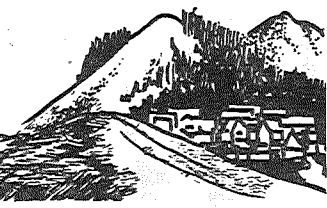
Antis LICUJANIS

Jaunais Cēls

1989. gada 25. novembris

Balkānu iespāidi

S. KUZNECOVS

(Turpinājums. Sākums 43. un 44. numurā.)

BULGARIJA

Mēs, protams, jau sen bijām gatavojušies uz tikšanās ar Bulgāriju. Tā sakot, tīri teorētiski. Taču viena lieta ir košas fotogrāfijas reklāmas izdevumos un žurnālos. Un pavisam kas cits — mūsu iepriekšējiem priekšstatiem daudzējādā ziņā galīgi neatbilstošais pašu acīm redzētais. Domāju, ka tieši šī iemesla dēļ nepieciešams atteikties no neattaisnotas šīs tradicionāli par brālīgo valsti sauktās zemes idealizācijas un legendām par to.

Par pirmo Bulgārijas pilsētu Rusi, caur kuru veda mūsu ceļš, mēs, taisnību sakot, zinājām tikai to, ka tā iedzīvotāju skaita ziņā ir ceturtā lielākā valstī, Rīgas sadraudzības pilsēta. Tāpat bijām informēti arī par to, ka ne tik sen tā bija cietusi no indiģām ķīmiskajām vielām, kuras vējš atnesis no kaimiņu pilsētas Džurdzu — Rumānijā.

Vagonā ilgi gaidījām Bulgārijas mītas ierēdnus, bet pēc tam tikpat naivi

paši meklējām tos stacijas ēkā. Tur noskaidrojās, ka šāda veida formalitāte uz padomju pilsoņiem šeit neattiecas un mūsu pārdzīvojumā šajā sakarībā bijuši absolūti lieki. Tajās dažās stundās, kuras pavadījām Rusē, paguvām ievērot, ka tā ir skaista pilsēta, tomēr nekādas īpašas atmiņas mums par to nepalika.

Tā kā mūsu pazīnas no Ruses atradās nedaudz tālāk par simt kilometriem, tad vientiesīgi cerējām, ka varēsīm nokļūt līdz viņiem ar kādu gadījuma mašīnu. Diemžēl arī šī ilūzija ātri vien tika sagrauta. Kad pēc pusstundas bijām galīgi pārliecinājušies, ka autostops Bulgārijā vairs nedarbojas, nolēmām tālāk doties ar vietējo vilcienu. Šis nakts brauciens palicis sliktā atmiņā: vilciens tik tikko vilkās un šo, pēc mūsu aprēķiniem, niecīgo attālumu pieveica tikai 4 stundās. Bija karsti, smāciņi, un piedevām mēs vēl bijām trāpījušies smēķētāju vagonā. Atlikušo nakts daļu pavadījām Plevēnas autostacijā, bet no rīta, pēc jauniem pārbaudījumiem, galīgi nomocījušies, beidzot atkulāmies līdz mērķim.

Bregares ciems atrodas trīsdesmit kilometru attālumā no Plevēnas un dažu kilometru attālumā no Donavas. Garām tecēja Iskera — ne pārāk plata upe, kuras garums — 370 kilometri un kura šķērso Bulgāriju no dienvidiem uz ziemeļiem. Apkārtne pārsvarā līdzena, tomēr gādījās arī nelielas augstienes. Pati apdzīvotā vieta pēc vietējiem mērogiem skaitās neliela — «tikai» 500 māju. Tiesa gan, jaunatnes tur ir pavisam nedaudz: grūtais darbs lauksaimniecībā, ierobežotās iespējas interesantai brīvā laika pavadīšanai un citi iemesli dzen jauniešus braukt prom uz Plevēnu un citām lielām pilsētām. Tas savukārt ietekmē lauksaimniecības stāvokli — trūkst darba roku. Tā ka Bulgārijā šī problēma ir ne mazāk aktuāla kā pie mums.

Ik dienas mēs braucām uz Plevēnu — pilsētu, kas teritorijas un iedzīvotāju skaita ziņā varētu tikt salīdzināta ar Daugavpili. Pirmajās dienās mums likās, ka šajā jaukajā pilsētā neviens nestrādā, vismaz jaunieši ne. Protams, tā tas nav, pirmais iespāids ir mānīgs. Un tomēr, pārceloties uz pilsētu, cilvēks lielā mērā zaudē pat darba ritmu — dienvidu pilsēta atslābina.

Runājot par Plevēnu, nevar nepieminēt pilsētas vēsturisko pagātni, kas guvusi sevišķi lielu ievērību ar notikumiem 1877. — 1878. gada krievu — turku kara laikā. Gandrīz piecus mēnešus ilga spēcīgā cietokšņa aplenkšana —

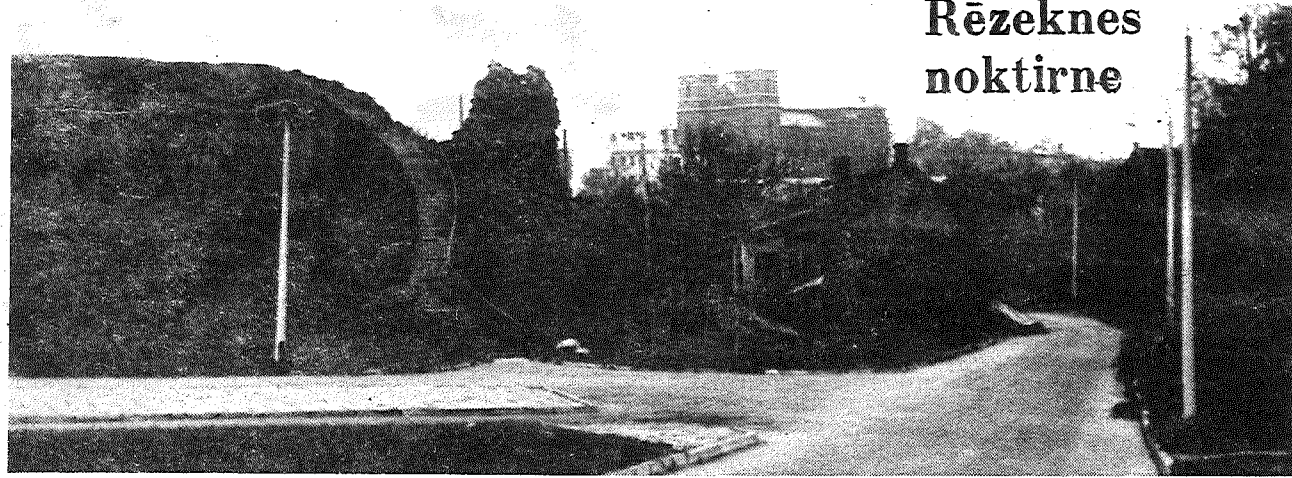
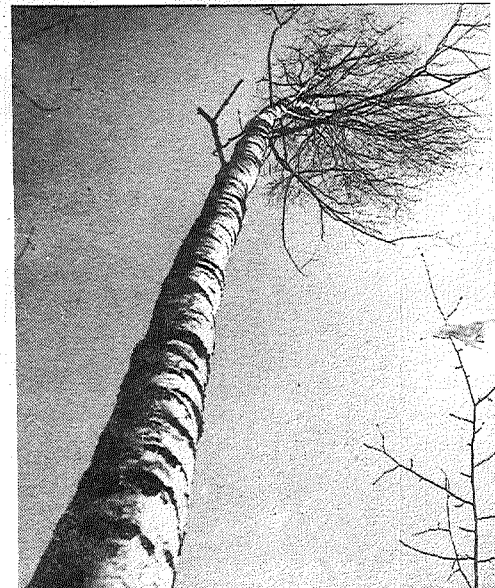
tajā bija nocietināji 45 tūkstošus vīru liels turku karaspēks, kas nikni pretojās, cerēdams uz Osmaņu impērijas armijas galveno spēku palīdzību. — bojā aizgāja 31 tūkstotis krievu armijas karavīru (viņu vidū, starp citu, bija ne mazums latgalešu) un vairāki tūkstoši rumāņu. Cīnītāju piemīņu glābā mauzolejs un vairāki citi kultūrvēsturiski objekti. Mēs pašlaik atmetam malā daudzus melīgus stereotipus, pārskatām to vai citu vēsturisku notikumu un procesu vērtējumus. Nebūt ne vienmēr Krievijas ārpolitikai bija viennozīmīgi progresīvs raksturs. Taču par krievu armijas karavīru varondarbu, pašai ziedīgi glābjot bulgārus no Osmaņu impērijas verdzības un genocīda, Bulgārijā atceras ar pateicību un piemienu vienmēr. Patiešām, šī mūsu tautu senā draudzība stiprināta ar kopīgi izlietām asinīm.

Starp citu, par piemiņekļiem. Monumenti, memoriālās plāksnes un citas piemiņas zīmes te sastopamas, kā mēdz teikt, ik uz soļa. To var izskaidrot laikam gan ar nacionālās pašapziņas izpaušmi, bulgāru nacionālā gara atmodu, kuru kādreiz nežēlīgi bija apspieduši turki. Otrkārt, ar pastiprinātu uzmanību pret savu vēsturi bulgāri saglabā piemiņu par daudziem notikumiem, kas varbūt maz tiktu ievēroti lielas tautas dzīvē, bet ir būtiski svarīgi mazai tautai.

(Turpinājums sekos.)

Ieklausoties bērzu šalkās

Dzimitenes bērzi guļ ziemas miegā. Bet arī tagad tie ir skaisti — bez lapām vai arī ar dažām vēl palikušām un veju nenorautām zaros. Tie bus skaisti tāpat pavasara atmodā un savā ziedu laikā, vasaras zaļajā tveice un rudens vituma zeltā. To mainīgais skaistums vienmēr iedvesmo fotogrāfus. Šos bērzus savā skatījumā ievērojuši A. Gončarovs (Krāslava) un K. Gallums (Preiļu rajons).

Rēzeknes noktirne

Atvadu rindas

Pēc grūtas slimības miris valodnieks Jāzeps Lelis. Dzimis 1927. gadā Kārsavas pagastā. Ilgus gadus viņš bija mācību spēks Hāvarda universitātē Vašingtonā līdztekus pievērsoties latviešu valodas mācīšanai un pētišanai.

1968. gadā viņš sāka mācīt latviešu valodas un literatūras kursu Rietummičigānas universitātē, kur vēlāk izveidojās latviešu studiju programma. Ar pseidonīmu J. Pur-

malīts nelaiķis publicēja literārus darbus latgalešu valodā. Viņa spalvai bez zinātniskiem rakstiem par lingvistikas problēmām pieder stāstu un noveļu krājums «Ar lukturi».

Jāzeps Lelis vēl cerēja šogad viesoties Latvijā, taču smagā slimība to neatļāva.

Lai cienījamam Latgales zinātniekam vieglas smiltis tālu no dzimtās Latgales, kuru viņš tā mīlēja.

A. BUDZE

Redaktors A. RANCĀNS

MONOLOGS

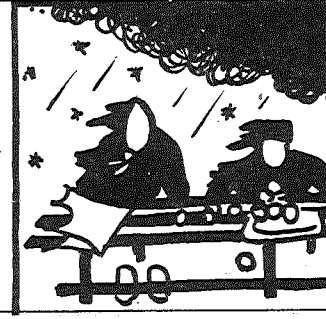
pie tirgus galdiņa

Jā, Preiļos ir kolhozu tirgus, bet tik tālu prom no centra, ka tikai retajās gadatirgu dienās to apmeklē lielāks pulks cilvēku. Daži galdiņi novietoti uz laukuma pilsētas centrā pie autoostas un universālvērkala. Pats laukumā te noasfaltēts, uzcelti rajona patērētāju biedrību savienības kioski. Tēpat ne-

tālu izvietojusies arī citi veikali, kulinārija, ēdnīca un restorāns, garām iet laudis uz starpsaimniecību celtniecības organizācijas dzīvojamu mikrorajonu. Tātad, vieta ir diezgan dzīva. Garām galdiņiem, uz kuriem izliekam pārdošanai ziedus, augļus vai dārzeņus, savus izstrādājumus, iet gan pilsētnieki,

gan iebraucēji, un labprāt iegādājas to, ko mēs, kas te tirgojam, gatavi un iepriecināti piedāvāt.

Taču kā lai nostāv stundu vai divas, ja no visām pusēm klūp virsū auksti vēji? Jau aizmirsies, kopš kura laika tiek solīta tirgus celtniecība šajā vietā un tālāk, kurā paredzēti arī silti paviljoni, bet nekas nav izkustējies no vietas. Tie, kuri šurp atbrauc ar savu transportu, glābini no sniega un vēja var

rast mašīnā, bet kur dēļies mums, kas savu precī atvedam ar ratiniem — tādu iespēju nav.

Būtu vismaz jumtīni virs šiem galdiņiem, vai kāds pagaidu paviljons, kur apsildīties. Uz mums, kas tomēr iedrošinās šeit pastāvēt, kā uz brīnumu skatās visi garāmgājēji. Kā tādos apstākļos lai domā par darba kultūru, pircēju apkalpošanu? Citās pilsētās, kā lasām avīzē, tirgū pārdod visvīdādus produktus, bet kas pie mums iedrošināsies tagad, ziemā, cīnīties auksto vēju un salu?

LIDZJŪTĪBA

Kaut nekad vairs neatnāksi Savā sētā ciemoties, Tiem, kas tevi mīlējuši, Tava gaisma līdzī ies.

(Z. Purvs)

Sērojam kopā ar Irēnu Beki, uz mūžu šķīroties no TEVA.

Agrofirma «Sarkanais Oktobris» kolektīvs

«SARKANAIS GAILIS» — NAV LĀCIS, KURS PA ZIEMU SNAUZ SAVĀ ALĀ, TAS KLŪST VĒL AKTĪVĀKS. NELAUJIET VALU, NEATSTĀJIET BEZ UZRAUDZĪBAS KUROŠAS KRĀSNIS.

JAUNĀIS CEĻŠ

Laikraksts «Jaunais Ceļš» («Новый путь») iznāk 1 reizi nedēļā latviešu un krievu valodā sestdienās.

Redakcijas adrese: 228273, Preiļu rajona Riebiņu ciemā, agrofirma «Sarkanais Oktobris». Telefons redaktoram un nodaļas vadītājam — 56732.

Pas. 1490. Met. 2200.

Iespiests Latvijas izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības ražošanas apvienības Daugavpils tipogrāfijā. Formāts — 1 nosacītā iespiedloksne.